

**FÖRBUNDET FÖR DEN OFFENTLIGA SEKTORN
OCH VÄLFÄRDSOMRÅDENA JHL
EKONOMISK ÖVERSIKT**

7/2020

**Youssef Zad
ekonomist**

I korthet:

- Finlands ekonomi befinner sig i en recession.
- Vi betalar visserligen av på statsskulden, men avbetalningarna finansieras med nya lån.
- Viktigare än det absoluta skuldbeloppet är BNP i förhållande till skulderna (intäkter / totala skulder).
- Intäkterna har utvecklats väl, särskilt med hänsyn till den låga inflationen.
- Konkurrenskraftsavtalet avspeglades i en inbromsning av inkomstutvecklingen inom den offentliga sektorn.
- Den offentliga sektorns skulder ökar betydligt.
- EU-länderna enades om ett gemensamt stimulanspaket.
- Sysselsättningsläget är svagt, men det värsta är bakom oss.
- Konsumentförtroendet har återställts till tidigare nivåer.

Euroländerna vidtar gemensamma stimulansåtgärder

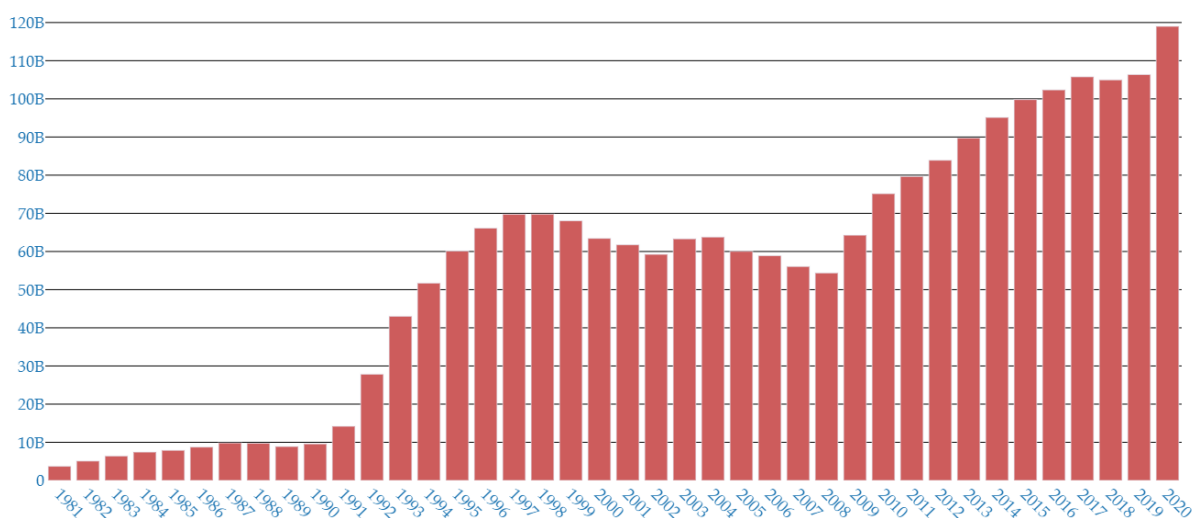
Coronaviruset har slagit hårt mot ekonomin i Europa. Statsskulderna ökar betydligt, men just nu finns inget alternativ. Att stoppa skuldsättningen kräver **strukturella** ekonomiska reformer **på lång sikt**.

EU-länderna har enats om en återhämtningsfond på **750 miljarder euro** som delas upp mellan euroländerna för att förebygga en ännu större ekonomisk kris. Stödsumman tas ut som ett gemensamt lån från marknaden och av detta delas **390 miljarder euro** ut som stöd och **360 miljarder euro** som lån till euroländerna.

Finlands **statsskuld** uppgår för närvarande till **106 miljarder euro** men förutspås öka till **119 miljarder euro** under 2020. Återbetalning av skulden har väckt mycket diskussion i synnerhet för att vi i framtiden måste betala ränta på lånen.

Statsskulden måste återbetalas, men detta kan göras med **nya lån**, vilket i praktiken innebär att det totala skuldbeloppet förblir oförändrat.

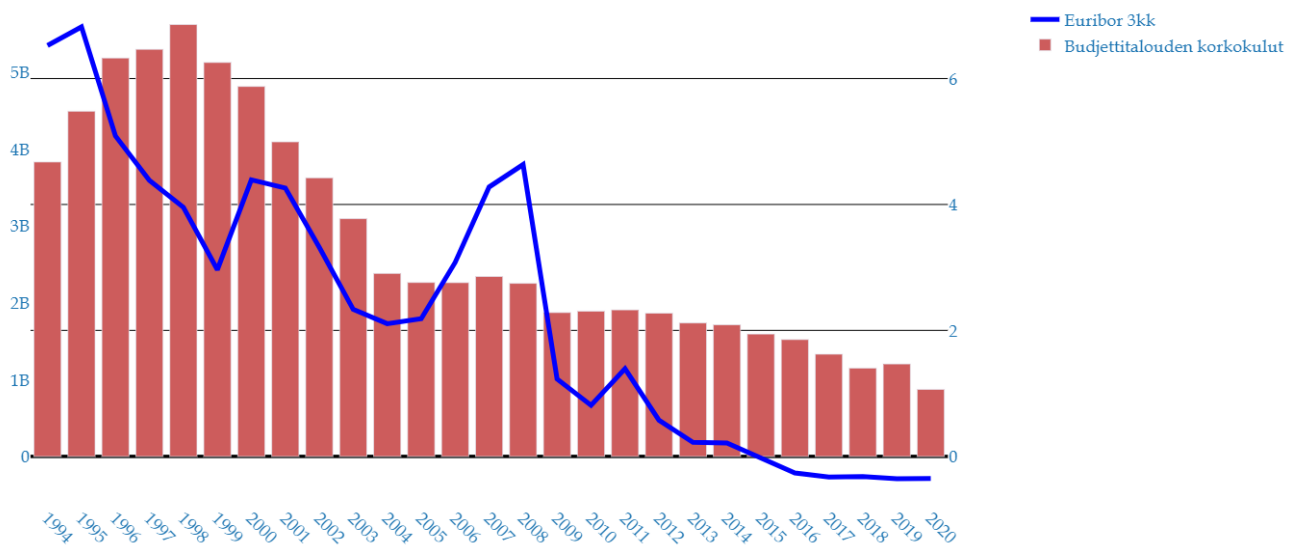
Diagram 1: Finlands statsskuld (år 2020 är en prognos) (Statskontoret, 2020)

För närvarande är den allmänna räntenivån (Euribor) låg och därför är statens räntekostnader mycket låga. Räntenivån väntas dessutom förbli låg en lång tid framöver.

Den låga räntenivån är ett viktigt penningpolitiskt redskap för att stötta ekonomisk tillväxt under en lågkonjunktur.

Diagram 2: Finlands ränteutgifter (med rött, den vänstra axeln anger miljarder euro) och genomsnittet för tre månaders Euribor per år (med blått, den vänstra axeln anger procent). (Statskontoret, 2020)

Statsskulden och avbetalningar

Offentliga finanser skiljer sig avsevärt från enskilda konsumenters, eftersom man kan se stater som "eviga aktörer". Vanliga konsumenter lever bara en bestämd tid och har därför helt andra tidsgränser i sin ekonomiska planering, vilket utgör en fundamental skillnad mellan statsskulder och konsumentenskulder.

Inkomstutvecklingen ser positiv ut

Inkomstnivåernas utveckling följs bland annat med hjälp av Statistikcentralens förtjänstnivåindex, som visar utvecklingen för alla löntagare eller exempelvis för respektive kön eller olika sektorer.

Diagram 3 visar förtjänstnivåindexets utveckling för den statliga, kommunala och privata sektorn. Sedan 2005 har inkomsterna ökat snabbare inom staten än den privata och kommunsektorn.

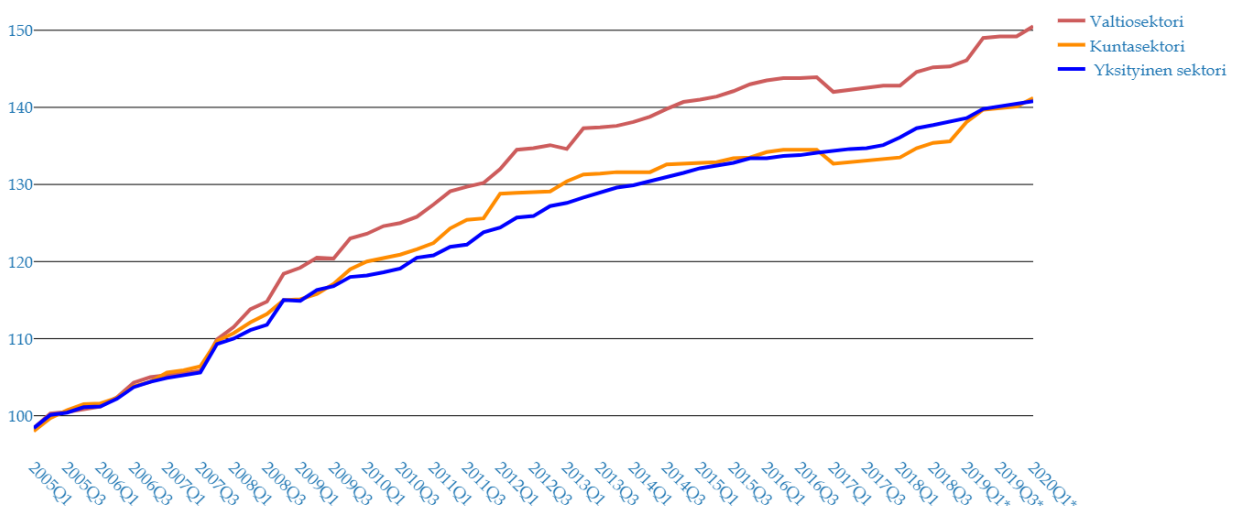
Den statliga sektorns snabba inkomstutveckling beror delvis på strukturella förändringar som lett till att statliga befattningar i allt högre grad sköts av experter.

Den offentliga sektorns löneutveckling (kommunerna och staten) har halkat efter sedan 2016 på grund av nedskärningarna som ingick i **konkurrenskraftsavtalet**.

Att konkurrenskraftsavtalet slopades märks i sin tur som en snabbare inkomstutveckling än normalt under 2020.

Den senaste **förhandlingsrundans** resultat kommer dessutom att garantera inkomstutvecklingen under de närmaste åren.

Diagram 3: Förtjänstnivåindexets utveckling enligt sektor (Statistikcentralen, 2020)

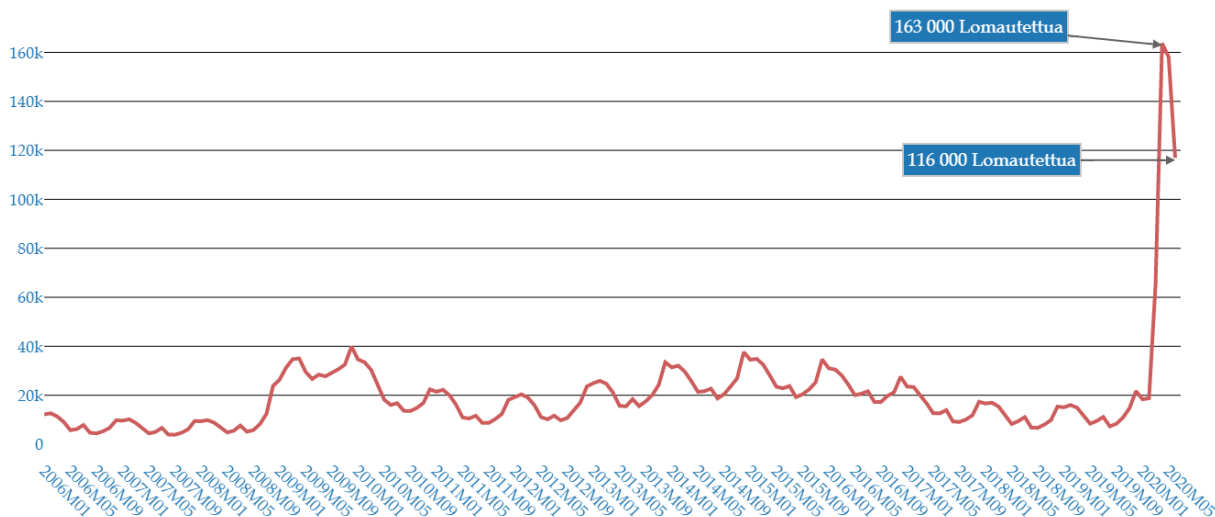

Signaler om återhämtning på arbetsmarknaden

Läget på arbetsmarknaden ser ut att bli lite ljusare. Antalet **permitteringar** har **minskat betydligt**, men ligger även fortsättningsvis på en historiskt hög nivå.

I juni var enligt Arbets- och näringsministeriet **116 000** personer permitterade, medan siffran i april uppgick till cirka **163 000**. Å andra sidan var antalet permitterade i början av året bara **20 000**, så situationen är fortfarande oroväckande. Det är för tidigt att bedöma hur situationen kommer att utvecklas, för osäkerheten är stor.

Diagram 4: Antal permitterade i Finland (Arbets- och näringsministeriet)

Antalet permitterade är fortfarande oroväckande högt och det finns farhågor om **hysteres** på arbetsmarknaden. Hysteres innebär en situation där permitteringarna omvandlas till arbetslöshet, vilket förändrar arbetsmarknadens balans för en lång tid framåt eller rentav för gott.

Företagen har beviljats sysselsättningsstöd för att hindra att permitteringarna leder till uppsägningar. En ökad arbetslöshet innebär en mängd olika problem, till exempel:

- ökade offentliga utgifter, exempelvis socialförsäkringsutgifter
- minskade skatteintäkter till kommunerna och staten
- minskade tillgängliga inkomster för hushållen
- minskat humankapital då folk inte arbetar
- långsammare utveckling och innovationer

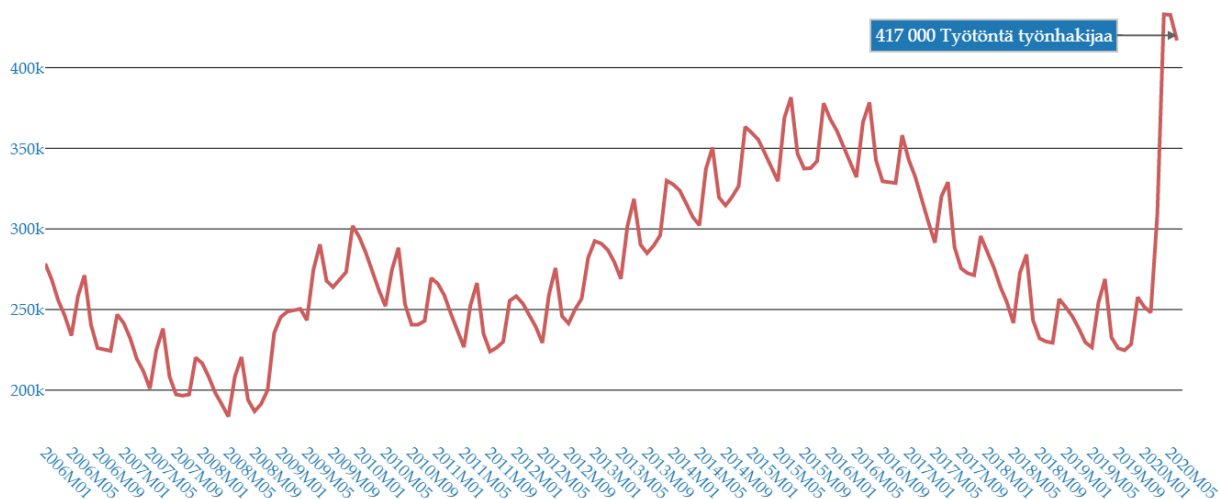
Arbetslöshetsökningen har mattats av men är fortfarande rekordhög

Antalet arbetslösa arbetssökande i Finland är enligt Arbets- och näringsministeriet **417 000** personer, vilket är **162 000** fler än för ett år sedan.

Den ökade arbetslösheten är olycklig, för den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden hann bara pågå i några år.

Den dramatiska arbetslöshetsökningen till följd av den ekonomiska krisen kan innebära en utdragen återhämningsperiod för Finland med hög arbetslöshet under en längre tid. Det tog **hela 10 år** för Finlands ekonomi att återhämta sig från **finanskrisen 2008** mätt med BNP.

Diagram 5: Antal arbetslösa i Finland (Arbets- och näringsministeriet, 2020)

Arbetsmarknadens omvälvning skapar ojämlikhet

Problemen i spåren av ekonomiska kriser fördelas vanligen ojämnt mellan olika befolkningsgrupper, branscher och områden.

På den finska arbetsmarknaden har **turism- och servicebranscherna** drabbats särskilt hårt av permitteringar och arbetslöshet. Samtidigt har belastningen och ansvaret inom vissa delar av **omsorgs- och vårdbranschen** varit enorma i samband med coronakrisen och många har tvingats arbeta mycket hårdare och mer intensivt än normalt.

Arbetslöshetssiffrorna skiljer sig även något mellan män och kvinnor. I juni 2020 hade arbetslösheten bland kvinnor ökat med 2,1 procentenheter och bland män med 0,1 procentenheter från året innan. Å andra sidan kan man med tanke på månadsvariationen inte dra särskilt djupgående slutsatser utifrån läget i juli.

Det är för tidigt att säga om krisen kommer att leda till långvarig ojämlikhet, men Finlands **könssegregerade arbetsmarknad** innebär ett potentiellt hot för att den ekonomiska krisen kommer att drabba män och kvinnor på olika sätt.

Arbetslöshet: **7,6 %**

Arbetslöshet: **8,3 %**

Könssegregerad arbetsmarknad:

I Finland jobbar män och kvinnor i genomsnitt inom olika branscher. Jämfört med andra länder har Finland en mycket könssegregerad arbetsmarknad.

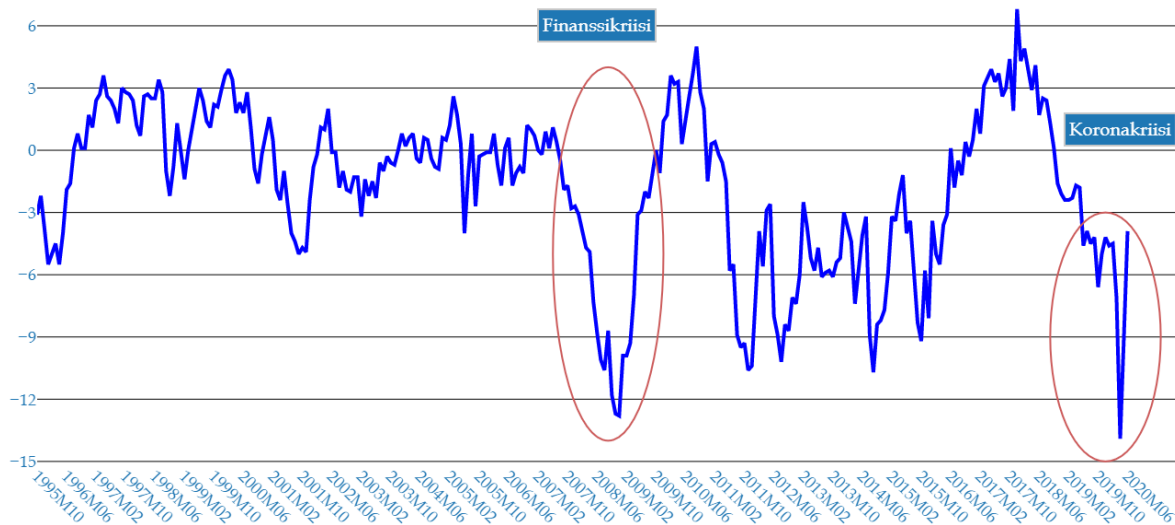

Konsumentförtroendet rasade men återställdes snabbt

I Finland har **konsumentförtroendet återhämtat sig** till nivån som rådde i början av året. Förtroendeindikatorn för Finlands ekonomi om 12 månader har återställts till den tidigare nivån, men trots det ser konsumenterna nuläget som svagt, vilket är logiskt eftersom samhället ännu delvis befinner sig i ett undantagstillstånd.

Likväl är det viktigt med framtidstro eftersom många till exempel fattar sina **investeringsbeslut** utifrån framtidsutsikterna.

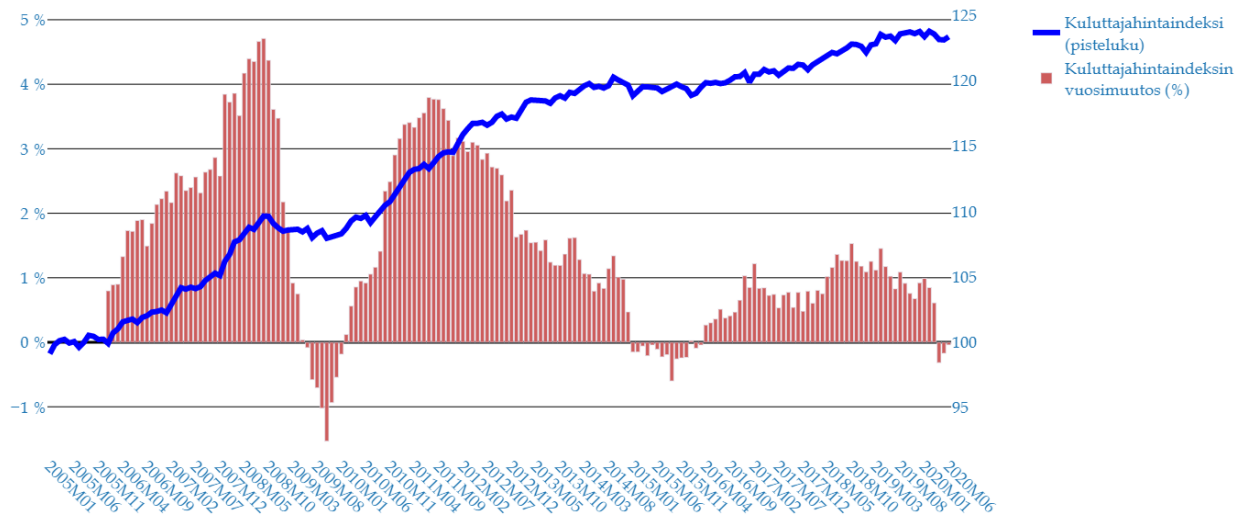
Diagram 6: Konsumentförtroendet i Finland (Statistikcentralen 2020)

Stabil prisutveckling tills vidare

Prisnivåerna har ökat långsamt under en längre tid. Europeiska centralbankens mål är en **inflation på 2 %** på årsnivå, men det har inte skett på flera år. I Finland har inflationen legat kring en procent räknat med årsförändring och tidvis har vi rentav haft **deflation**.

Diagram 7: Konsumentprisindexet 2005 = 100 (med blått, den högra axeln) och konsumentprisindexets årsförändring (med rött, vänstra axeln)

Med inflation avses en ökning av den allmänna prisnivån medan deflation betyder motsatsen. En måttlig inflation är ekonomiskt lönsam, medan deflation begränsar ekonomisk tillväxt.

Prisutvecklingen väntas bli mycket långsam under de närmaste åren till följd av avmattad tillväxt och efterfrågan världen över. **Ökad offentlig konsumtion** och **den lätta penningpolitiken** kommer att driva prisutvecklingen under de närmaste åren.

En måttlig ökning av prisnivåerna och en god inkomstutveckling innebär **förbättrad köpkraft för löntagarna**, vilket bidrar till den inhemska konsumtionen.

JHL:s ekonomiska översikt

JHL:s ekonomiska översikt utkommer flera gånger om året och utgör ett kort och lättläst informationspaket om den senaste tidens ekonomiska händelser.

Översikten ger en inblick i situationen i Finland och världen utifrån ekonomisk statistik.

Några gånger om året kompletteras översikten med mer detaljerade analyser av viktiga fenomen som behöver en mer utförlig granskning.

Mer information:

Youssef Zad
ekonomist
JHL
youssef.zad@jhl.fi